

Sabrina Reichel

Rambo na vodítku

Pozitivní
metoda výchovy
agresivního psa

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy **bude trestně stíháno**.

Sabrina Reichel

Rambo na vodítku

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

obchod@grada.cz, www.grada.cz

tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400

jako svou 5986. publikaci

Odpovědná redaktorka Danuše Martinová

Přeložila Zuzana Martinová

Sazba Q point

Fotografie v knize Sabrina Reichel, Stephan Eckert, Meike Böhm

Počet stran 88

První vydání, Praha 2015

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

Originally published in German by Kynos Verlag Dr. Dieter Fleig GmbH, Germany, 2014.

Kniha byla přeložena z originálu **Leinenrambo**.

Positiv trainieren – entspannt spazieren,

vydaného nakladatelstvím Kynos Verlag GmbH, Nerdlen/Daun, Germany.

© 2014 Kynos Verlag, Nerdlen, Germany

Czech language translation © Grada Publishing, a.s., 2015

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-247-9944-5 (pdf)

ISBN 978-80-247-5496-3 (print)

OBSAH

Úvod.....	4
Agrese – co to je?	6
Jak agrese vzniká?	8
Základní informace	12
Užitečné pomůcky pro trénink.....	29
Co je podstatné.....	31
Vedení na vodítku – základy	40
Trénujeme zvládnání vodítkové agrese	47
Speciál:	
Zvládneme agresi na vodítku, máme-li více psů	76
Nebezpečí klopýtnutí – chyby při tréninku	80
Příběhy, které se staly	81
Poděkování.....	84
O autorce.....	85
Představujeme modely	86

ÚVOD

Představte si, že jdete s přítelem po ulici a proti vám kráčí cizí člověk. Cesta je úzká a vy máte jen taktak možnost, abyste se vyhnuli. Ten cizí člověk kráčí rychlými kroky prostředkem přímo k vám, nalevo ani napravo není místo a upřeně na vás zírá. Máte nepříjemný pocit a chtěli byste z této situace uniknout, ale váš přítel vás nepustí a drží vás pevně za ruku. Jít pryč je tedy vyloučeno!

Cizinec je stále blíží a blíží a nakonec je těsně u vás, vrazí do vás a vy jeho chování komentujete naštvaným a vystrašeným „Hej!“

Po této zkušenosti si dáte dohromady: úzká cesta + naproti vám jdoucí cizí člověk = to je špatné.

K tomu se ještě připojí poznání, že váš přítel, nehledě na vaše pokusy, vás do této situace vnutil. Že z toho nemáte dobrý pocit, nebo ano?

Z pohledu psa by se tato situace odehrála právě tak, jenom ono „Hej“ by bylo vyjádřeno štěkotem a vrčením. Naši psi se vždy v případech pochybnosti nechají vést svými pocity a emocemi. To, jak reagují, mají za správné. Hledají východisko ze situace, která je pro ně hrozbou a bohatou na konflikty.

Chceme-li našim psům ukázat, jak by

se měli při setkání s lidmi nebo psy na vodítku počínat, máme jen málo možností: buď na psa vyvíjíme tlak a nepřistupujeme na jeho potřeby ani pocity, nebo mu ukážeme řešení, jak z nebezpečné situace vyváznout se zdravou kůží – férově a s pochopením, přiměřeně k rychlosti toho, jak rychle se učí člověk a pes.

Moje fenka byla na vodítku agresivní. A já i ona jsme musely na sobě hrozně moc zapracovat, než jsme konečně mohly spolu jít normálně na vycházku a už se víc nedávat na úprk před každým cizím psem.

Z vlastní zkušenosti vím, jak se někdo cítí, když jeho pes na vodítku vyvádí jako zběsilý a nic a nikoho už kolem nevnímá. Pak už zkusí chodit ven jen tehdy, kdy na ulici snad už nenatrefí na žádné lidi popř. psí duši.

Tak tomu ale být nemá a nemusí ...

Chtěla bych vám touto knížkou ukázat možnost, jak vašemu psovi pomoci, aby kolem jiných psů procházel na vodítku uvolněně a bez běsnění – a to vše bez použití nátlaku, naopak se spoustou legrace kolem pro obě zúčastněné strany.

Tato kniha pojednává o výcviku na odstranění agrese na vodítku vůči jiným psům nebo také vůči lidem prostřednictvím metody pozitivního posilování.

Je sestavena tak, že si osvojíte veškeré potřebné informace o pozadí chování psů a seznámíte se i s náčiním užitečným pro trénink.

Mnoho zábavy při čtení této knížky a při trénování vašeho psa vám přeje

Vaše Sabrina Reichel

AGRESE

- co to je?

Pokud se psi dostanou do konfliktní situace, reagují na to takovým chováním, které jim většinou přinese úspěch. A kterou strategii chování zvolí, to závisí na předchozích zkušenostech, na charakteru psa, na protivníkovi a celkovém emočním a zdravotním stavu.

Přesto mají psi vždy jen čtyři možnosti, jak na konflikt reagovat:

chrání nějaký zdroj. Co je tou hrozbou a co je oním zdrojem, o tom rozhoduje každý pes vždy sám a závisí to na několika faktorech.

Zvnějšku lze hrozící agresi vizuálně rozpoznat podle změn v chování psa, mezi něž patří:

- vysoko nesený, tuhý ocas
- toporná chůze
- fixování
 - výhružný štěkot
 - cenění zubů
 - vrčení
 - chňapání
 - kousání

Agresivní chování patří do repertoáru chování každého živého tvora. Je geneticky pevně zakódováno a zajišťuje jedinci přežití.

Agresivní chování má vždycky nějaký důvod a objevuje se, když se pes musí bránit vůči nějaké hrozbě nebo si

Avšak u psa nedochází ke změně jen po vnější stránce, agresivní chování doprovází vždycky změna i v jeho nitru: projevuje-li se pes agresivně, jsou s tím spojeny vždycky pocity jako vztek, frustrace nebo strach.

Vodítková agrese – co je to?

O vodítkové agresi hovoříme tehdy, pokud si pes vedený na vodítku vůči jinému psovi počíná agresivně, zatímco když volně pobíhá, ukazuje normální komunikační a sociální chování.

Ve většině případů je agrese na vodítku namířena proti soukmenovcům. Může směřovat také proti člověku, avšak s tímto chováním se setkáváme daleko vzácněji.

Vztek, protože pes nemůže něco mít nebo je neustále vynervovaný.

Frustrace, protože pes nedokáže kontrolovat své impulzy.

Strach o svou vlastní bezpečnost nebo o zdroj něčeho.

Základem agresivního chování jsou tedy emoce a pocity, přičemž obojí má společné jedno: jsou vyjádřeny negativně.

Projevuje-li se pes agresivně jak na vodítku, tak bez něj vůči jiným psům a/nebo lidem, nehovoříme o vodítkové agresi. Tady by se mělo radikálně zapracovat na zlepšení jeho sociálního chování.

Prosím vezměte na vědomí!

Agrese je u psa projevem zcela normálním a do běžného repertoáru jeho chování patří. Je to způsob komunikace, jímž pes svému protějšku sděluje, aby se držel v patřičné vzdálenosti, nebo tím prosazuje vlastní zájmy.

Souhrnně: agresivní chování

Agresivní chování je běžnou strategií, jak reagovat na konflikt.

Agresivní chování patří do normálního repertoáru psiho chování.

Příčinou agrese mohou být strach, vztek a frustrace.

AGRESE?

Vodítková agrese nepadá jenom tak z čistého nebe. Většinou se agresivní chování na vodítku začne projevovat nenápadně, plíživě, avšak postupně stále intenzivněji.

Příčinou vodítkové agrese mohou být...

... chybné asociace, které si pes vytvoří

Představte si následující situaci:

Jdete se svým psem na vodítku na procházku a potkáte nějakého jiného procházejícího se člověka se psem. Váš pes by se k němu rád rozeběhl, avšak vy chcete prostě pokračovat dál v chůzi se psem na prověšeném vodítku. Rádi byste zároveň vašemu psovi sdělili, že jeho táhnutí je nežádoucí – a tak jednou mocně šklubnete za obojek.

Co se odehraje v mozku psa:

Váš pes našel soukmenovce a chtěl by s ním navázat kontakt. Vidí jiného psa a zrovna v tom momentě pocítí bolest způsobenou šklubnutím vodítka.

Pokud se to stává častěji, spoj si to takto:

Když jsem na vodítku a vynoří se cizí pes, pak jeho přítomnost znamená něco nepříjemného.

Pes si tedy cizího psa na vodítku spojil prostřednictvím klasického podmiňování s něčím negativním. Následkem toho bývá často agrese na vodítku, neboť váš pes by si rád držel daleko od těla toho, kdo přivolal něco nepříjemného.

... frustrace

Vyskytne se vždy dostatek situací, při nichž se svým psem na vodítku potkáte jiné psy. Ne vždy je možné, aby se psi navzájem pozdravili, ať už z výchovných (výcvik ve vodění na vodítku), zdravotních (psincový kašel neboli tracheobronchitida apod.) nebo zcela všedních důvodů (nedostatek času majitele psa, ruch na ulici).

Pokud má pes připoutaný na vodítku opakovaně potřebu navazovat kontakty s jinými psy a toto mu není dovoleno, velmi rychle se u něj vyvine frustrace. Ta je stále větší, až nastane okamžik, kdy pes ponechá této frustraci volný průběh: začne naříkat a štěkat a cloumat vodítkem, jakmile mu cestu zkrátí nějaký pes.

Avšak nejen při těchto setkáních v každodenním životě vzniká frustrace, nýbrž také v případě nesprávného vedení skupin psů při hrách. V klasicky zaměřených psích školách bývají psi při svých hrách ponecháni sami sobě a smí se spolu bez zábran vydovádet.

Naučí se při tom spojení pes = hra.

Pokud však někdo s takovým psem pak na vodítku potká jiného psa mimo tyto herní hodiny a v tom momentě pes nesmí navázat kontakt, je to pro něj nepochopitelné a výsledkem je frustrace.

... individuální odstup

Každý živý tvor si střeží svůj určitý individuální odstup od jiných tvorů, který potřebuje, aby se cítil bezpečně a dobře.

Psovi uvázanému na vodítku a/nebo na příliš úzké cestě bývá znemožněno tento individuální odstup si uchovat, neboť ho často jiní psi či lidé narušují.

Pes uvázaný na vodítku musí tak většinou jít k jinému psovi čelně, vyhnout se není možné. V tomto případě nejde u psů o žádné přátelské přiblížení se a výsledkem může být agresivní jednání vůči jeho soukmenovci.

... negativní zážitky

Jeden negativní zážitek stačí k tomu, aby se chování změnilo natrvalo.

Představte si tuto situaci:

Jdete se projít, psa máte na vodítku a najednou zčistajasna vyběhne z lesíku cizí pes a vašeho čtyřnohého přítele napadne. Ten nemůže utéci, protože mu v tom brání vodítko, rovněž tak těžké pro něj je se bránit. Takový zážitek se mu vryje do hlavy hodně hluboko.

Při každém novém setkání s nějakým cizím psem se nyní může stát, že se tento zážitek prodere opět na povrch. Váš pes by se nyní nejraději choval vyhýbavě, avšak vodítko mu v tom brání. Jedinou pro psa logickou reakcí je: nejlepší obranou je útok.

Caspar je frustrovaný – vodítko mu brání v tom, aby se pozdravil s jiným psem.

Co se odehrává v jeho mozku:

... přenášení nálady

Váš pes je na vodítku a byl napaden jiným psem. Obrana a útěk nejsou kvůli vodítku možné.

Pes si spojí toto:

Když jsem na vodítku a vynoří se cizí pes, pak se stane něco zlého.

Znáte to?

Spatříte v jisté vzdálenosti cizího psa a okamžitě vodítko psovi zkrátíte. Chtěli byste před svým psem vypadat suverénně a řeknete mu, že má být hezky hodný. Nechcete si přece před jiným majitelem psa uříznout ostudu a mít na vodítku nevychovence.

Jenže pes je v pozorování opravdový mistr a nenechá se vámi tak snadno obalamutit.

On si totiž všimne, že jakmile znerózníte, tak změníte držení těla, stejně tak zpravidla zatajíte dech a také váš pach se trochu pozmění.

Toto lidské chování psovi signalizuje:

„Poplach – tady se co nevidět něco stane.“

Někteří psi dostanou strach, jiní se naopak postaví srdnatě na obranu.

Avšak nejen páníček může přenášet náladu, také přítomnost dalšího psa, který na vodítku reaguje na jiné psy agresivně, má vliv na přenos nálady. A tak může na vodítku dosud klidně se promenující pes najednou zaútočit jen proto, aby podpořil svého psího kamaráda rovněž připoutaného na vodítku.

Jak vidíte, je mnoho důvodů, které se mohou skrývat za agresivním chováním na vodítku. Platí některá z těchto příčin pro vašeho psa? Nebo je původcem jeho chování několik příčin dohromady?

Souhrnně:

Příčiny vodítkové agrese

- *chybné asociace*
- *frustrace*
- *negativní zážitky*
- *narušení individuálního odstupu*
- *přenos nálady*

Přepaden na vodítku – Hilde přiběhla k Barnimu, který se jí nemůže nijak vyhnout.

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Ještě předtím, než začneme s tréninkem, je důležité osvojit si několik základních informací o tréninku psů

a o psím chování, aby trénink mohl probíhat efektivně.

Učení probíhá neustále

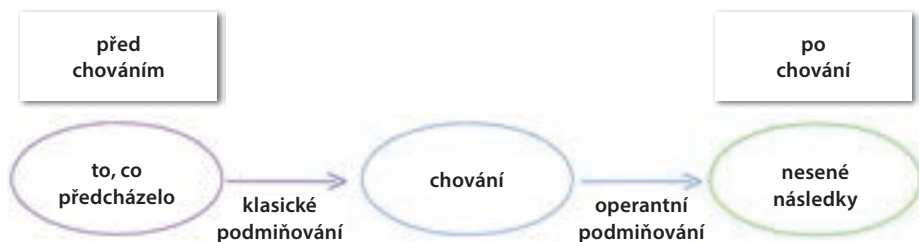
Jestliže žijeme se psem ve společné domácnosti, není možné přesně definovat, co je tréninkový čas. Mozek našich psů je totiž stále naladěný na příjem a učí se denně každou vteřinu, a je jedno, zda s ním trénujeme vědomě, či nikoliv.

Psi nemají jako my, lidé, pochopení nebo povědomí o tom, co je správně a co špatně, nýbrž se chovají tak a tak, protože je to dovede k úspěchu, nebo také ne.

Projevuje-li pes nějaké chování, nevynoří se jen tak z ničeho, vždycky je něco „před tímto chováním“ a něco „po tomto chování“:

Pes se neumí neučit. Psi se učí stále, při všech předávaných radách, zkouškách i ve všech chvílích, kdy nejsou pod dozorem.

Pokud chceme našemu psovi vštípit, aby své chování změnil, máme pouze tyto dvě možnosti: buď změníme příčinu, nebo následek chování.

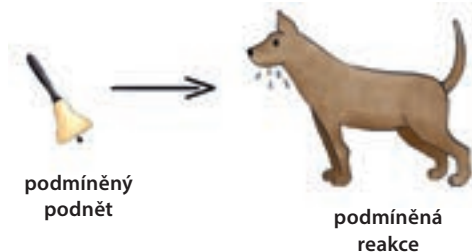
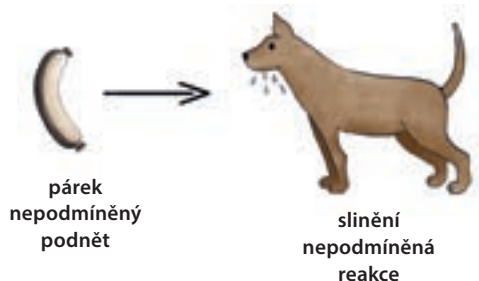
Klasické podmiňování a chování

Klasické podmiňování náhodně objevil Ivan P. Pavlov. Všiml si, že u psa už sám pohled na krmení vyvolává tvorbu slin.

Pokud se podnět, v tomto případě krmení, spojí s jiným podnětem, např. se zvukem zvonku, vyvolá po nějaké době tvorbu slin už jen samotný zvuk zvonku.

Obecně to znamená, že podnět dosud k chování neutrální je spojen s určitým významem. Po spojení pak postačí tento podnět samotný, aby vyvolal chování spojené s očekáváním.

Klasické podmiňování není vždycky ovlivnitelné a pes se od něj nemůže vědomě oprostít. Nikdy nemůžeme vědět, kdy si pes nějaký podnět spojí s jiným podnětem, neboť klasické podmiňování může probíhat vždycky a v každou dobu.

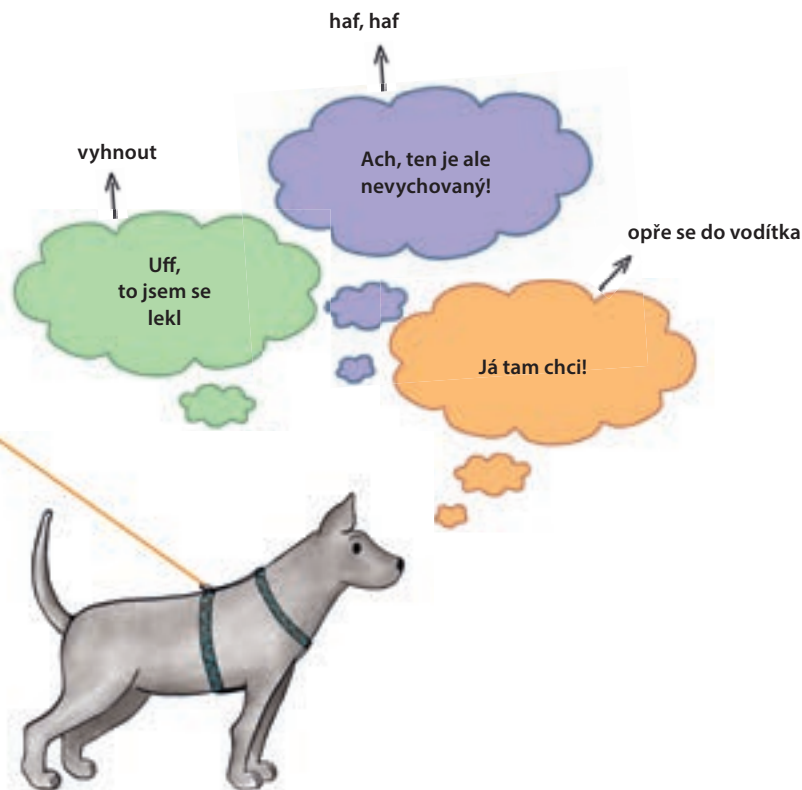

Nejlepším příkladem klasického podmiňování je zvuk domovního zvonku.

Na začátku byl zvuk domovního zvonku neutrálním podnětem. Avšak pokaždé, když zvonek zazněl, přišla návštěva a u domovních dveří bylo rušno. Po několika opakováních se pes naučil, že jakmile zazní zvonek, u dveří se bude zase odehrávat něco zábavného. V průběhu času se k tomuto vzrušení připojil štěkot.

Klasické podmiňování dodá příčině význam. Psovi tak příště signalizuje něco pro něj dobrého nebo špatného.

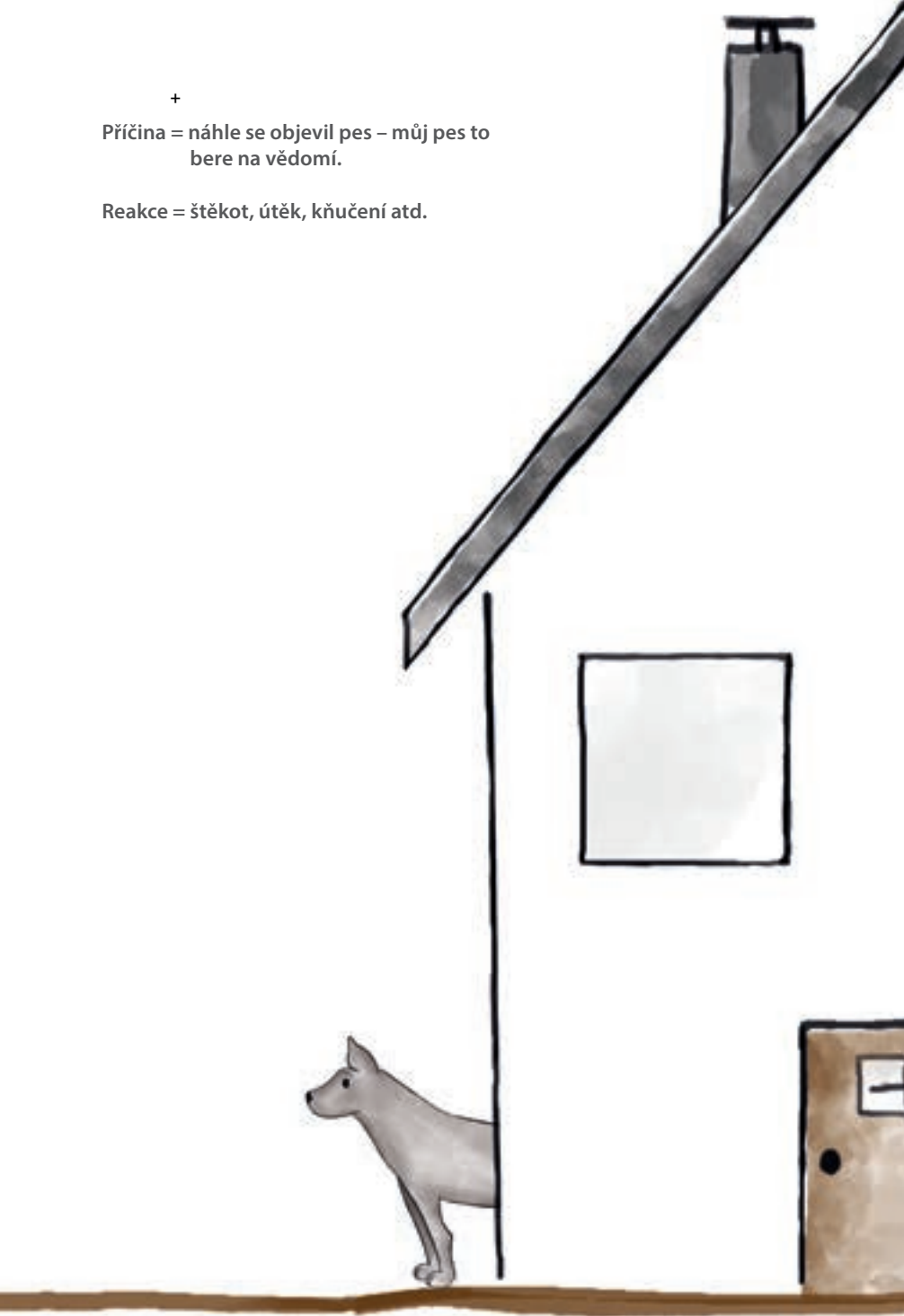
Ve vztahu k našemu tématu to znamená:

+

Příčina = náhle se objevil pes – můj pes to bere na vědomí.

Reakce = štěkot, útěk, kňučení atd.

Operantní podmiňování a chování

Operantní podmiňování se liší od klasického podmiňování tím, že se pes na učebním procesu podílí aktivně, „operuje“, totiž jedná. Způsob chování psa vede buď k úspěchu, nebo nikoliv, je tedy odměňován, nebo trestán. Pes se učí svým chováním následky usměrňovat tak, aby to pro něj bylo příjemné.

Všimněte si: chování je určováno jeho následky.

Pokud byste chtěli u psa dosáhnout změny chování, museli byste dosavadní následky pozměnit tak, aby už mu nestály za odměnu.

Tyto následky mohou na psa účinkovat buď ve formě odměny, nebo ve formě trestu.

Odměny

Když chci psa odměnit, mám dvě možnosti:

První variantou je, že psovi dám za projevené chování něco dobrého. Potřebu psa uspokojíme například kouskem krmení, hračkou, pohlazením – to všechno jsou věci, které mohou žádoucí chování posílit.

Tento druh odměny se nazývá také pozitivním posilováním (pozitivní: něco se přidává, +) a je spojeno s pozitivními pocity. Kromě toho vytváří důvěru k člověku a rovněž k určité situaci.

U druhé varianty odměňování, v odborném jazyce nazývané negativní posilování (negativní: něco se dává pryč, -), odstraňujeme něco, co je psovi nepříjemné. Může to být například tlak na jeho zadek, který jsme předtím rukou cíleně používali při tréninku. Poskytneme mu ulehčení tím, že tento tlak přestaneme vykonávat. Tento druh odměny je velmi vhodné používat v nevyhnutelných situacích (pes musí například přejít hladkou podlahu, před níž má strach).

Je však třeba přitom vzít na vědomí, že se prostřednictvím negativního posilování může zhoršit jeho úzkostlivé a agresivní chování.

Trestání

Kde existují odměny, existují také tresty. Život není jen plný slunečního svitu, nevyhnutelné je, že se jednou stane něco, co tak krásné nebude. Avšak je rozdíl v tom, jaký trest je použit, neboť trest nesmí být stavěn na roveň se způsobením bolesti nebo násilí.

Způsobím-li psovi něco nepříjemného, například ho uhodím, šklubnu prudce za vodítko, namířím na něj proud vody z vodní pistole, křičím na něj nebo ho fyzicky ohrožuji, pracuji s pozitivním trestáním (pozitivní: něco je přidáno, +). Pes má strach a aktivuje se u něj potřeba bezpečí.

V případě druhého způsobu potrestání, negativního trestu (negativní: něco je odebráno, -), se psovi odebere něco, co je pro něj příjemné.

Mnozí psi zdraví člověka tak, že na něj skáčou. Toto skákání je však většinou vnímáno jako nevhodné. Aby v tomto případě fungoval negativní trest, pes je potrestán tím, že je mu odepřen sociální kontakt, je mu tedy zabráněno skákat.

Je-li nějakému tvorovi odebráno něco, co mu dělá dobře nebo co by moc chtěl, vzniká frustrace. Z frustrace může zase vzniknout agrese, proto by se užití této varianty mělo také dobře zvažít.

nadávat

ošklivý pes

vodní pistole

Tento druh trestu má velmi nepříjemnou pachuť, neboť s tímto způsobem potrestání jdou ruku v ruce negativní pocity jako strach a nedůvěra.

ruka
oddaluje
krmení

Operantní podmiňování udává chování nějakou funkcí. Pes se naučil, jak může svým chováním ovlivňovat své okolí.

Odměny jsou individuální

Odměny jsou tak rozmanité, jako jsou rozmanité formy chování psů. V každé z těchto projevovaných forem chování se v podstatě odráží určitá motivace, která se může kdykoli změnit.

Tak se například při vycházce setkají dva psi a rádi by se navzájem očmůchali. Každý z nich má motivaci, aby s druhým psem navázal kontakt. Oba psi se k sobě zdvořile přiblíží a pozdraví se.

Začnou si hrát. Protože je velmi horko, po nějaké době se motivace změní: psi mají žízeň a chtějí by se napít. Dají se proto do hledání zdroje vody.

Motivace, tady snaha uspokojit určitou potřebu, zadá tedy způsob chování. Z toho lze vyvodit, že se musí potřeba psa uspokojit, aby se efektivně mohlo posílit nějaké chování.

Čenichání má Alma v genech a je pro ni opravdu velkou odměnou.

Házení pamlsků je skvělou odměnou. Pes se přitom může dobře koncentrovat na svou paničku.

Caruso si pochutnává na dobrotě ve formě paštiky z tuby.

Chování, které po psovi vyžadujeme, nemusí být tedy posilováno pouze kouskem krmiva, nýbrž mnoha jinými věcmi:

- házením míčku
- hrabáním díry
- navazováním kontaktu s jinými lidmi nebo psy
- hrou na přetahovanou
- pamlsky
- hledáním pamlsků na zemi
- hledáním sáčku s dobrotami
- pastou s paštikou
- drbáním
- slovní pochvalou
- dostatečným odstupem od rušivého podnětu
- pozorováním něčeho

Zamyslete se nad tím, na jakém základě spočívá motivace chování vašeho psa, a pak rozhodněte, která odměna má pro vašeho psa smysl. Pokud se zvolená forma odměňování přesně trefí do motivace psa, pak hovoříme o funkčním posilovači.

Chová-li se váš pes na vodítku agresivně, položte si otázku:

Čeho chtěl pes tímto chováním dosáhnout?

Chtěl jít k tomu druhému psovi, nebo chtěl být od něj dál?

Podle motivace psa se tedy potom musí zvolit jiné odměňování. Krmení zde může být onou emocionální třešničkou na dortu.

To, zda jste zvolili správné odměňování, můžete zjistit, když požadované chování

- zůstává nezměněné
- objevuje se častěji
- objevuje se silněji
- ukazuje se rychleji nebo
- trvá déle

Aby si pes odměnu, tedy následek, mohl spojit s předtím projeveným chováním, musí být tato odměna podána relativně rychle. Časový prostor, který zde máme, je ohraničen půl až dvěma vteřinami. Je-li pes přímo vedle nás, je to většinou snadné, avšak je-li momentálně ve větší vzdálenosti, pak se na obzoru už rýsuje první problém. Tady nám pomůže užití označovacího signálu, které jsou objasněny v kapitole „Co je podstatné“.

Téma – trest

Při snaze zbavit se vodítkové agrese se dávají nejrůznější rady. Většina rad nebo úvodních tréninkových lekcí na toto téma je založena na užití trestu v podobě

- psa tělesně omezíme nebo odtáhneme pryč,
- cukneme vodítkem,
- do psa rýpneme nebo strčíme,
- psa štípeme,
- psa postříkáme vodou z vodní pistole,
- psovi vynadáme (verbální výhrůžky).

Všechna tato opatření mají ten účinek, že psa zastraší, vyle-

